

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Asunta, K., Helminen, T., Henriksson, T., Kilkku, N. & Tuomi, J. (2020) Lapsettomien naisten kokema syyllistäminen. Teoksessa Tuomi, J. (toim.) Viisaat valinnat - Hedelmällisyyden suojele. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja B, Raportteja 123 ja 124, s. 232 - 242.

URL: <https://www.tamk.fi/-/julkaisu-viisaat-valinnat-hedelmallisyden-suojelu>

25 Lapsettomien naisten kokema syyllistäminen

Katariina Asunta, Sairaanhoitaja (AMK)

Tinja Helminen, Sairaanhoitaja (AMK)

Tiia Henriksson, Sairaanhoitaja (AMK)

Nina Kilkku, TtT, Yliopettaja, Psykoterapeutti, Tampereen ammattikorkeakoulu

Jouni Tuomi, FT, Yliopettaja, terveyden edistäminen, Tampereen ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Artikkelissa kuvataan lapsettomien naisten kokemaa syyllistämistä lapsettomuudesta. Aineistosta nousi keskeisesti esiin, että tahattomasti lapsettomat naiset kokivat vähättelyä lapsen haluamisesta, syyllistämistä heidän ulkomuodostaan tai ominaisuuksistaan, ajattelemattomuutta sosiaalisessa kanssakäymisessä sekä ymmärtämättömyyttä lapsen saannin vaikeudesta. Lapsettomuuden valinneet naiset kokivat painetta lähipiirin ja sukulaisten odotuksista lasten hankinnasta ja painostamista lapsentekoon iän tai avioliiton vuoksi. Syyllistävinä tahoina lapsettomat naiset näkivät sukulaiset, ystävät, puolison ja yhteiskunnan.

Johdanto

Tilastokeskuksen vuonna 2011 tehdyn julkaisun mukaan joka viides 40-vuotias nainen on lapseton. Lapsettomien naisten osuus Suomessa on hitaassa, mutta tasaisessa kasvussa. (Tilastokeskus 2011.) Vuoden 2014 Tilastokeskuksen väestörakennetilaston mukaan Suomessa asuvista suomenkielisistä 45–49-vuotiaista naisista 18,7 % ei ollut synnyttänyt lasta, kun vuonna 1990 vastaava osuus oli 13,8 % (Tilastokeskus 2015).

Lapsettomuuteen liittyvään suruprosessiin liittyy voimakkaita tunteita ja reaktioita, kuten epäuskoa, häpeää ja syyllisyyttä, vetäytymistä ja alhaista itsetuntoa (Singh & James 2018). Naiset syyllistävät itseään miehiä enemmän lapsettomuudesta ja kokevat olevansa vastuussa tilanteesta. Pahimmillaan syyllistetään itseä kuukausittain kuukautisvuodon alkaessa, jolloin tunnetaan pahimmillaan myös suurta tuskaa. Mietitään, mitä olisi pitänyt tehdä toisin tai miksi tämän on pakko tapahtua juuri minulle. Lapsettomuuden hyväksyminen on rankkaa ja vaatii aikaa sekä tukea. (Tulppala 2012.) Lapsettomuus ja syyllisyys koettelevat molempia parisuhteen osapuolia erilaisin tavoin. Tilanne voi tuoda eteen ahdistusta, huonommuuden tunnetta, kaventaa sosiaalista elämää ja tuoda erilaisia jännitteitä niin parisuhteeseen kuin muihinkin sosiaaliin suhteisiin. Lapsettomuus on kriisi, joka parisuhteessa pitää käsitellä syyllisyyden tuntoineen kaikkineen, jotta parisuhde ei rikkoudu tai pilaa välejä lopullisesti. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Artikkelissa kuvataan naisten kokemuksia syyllistämisestä liittyen lapsettomuuteen. Kokemukset on kerätty kolmen Internetin keskustelupalstan (Simpukka, Kaksplus ja Vauva.fi) yhteensä 29 keskustelusta. Keskustelujen analyysimenetelmänä käytettiin laadullista sisällönanalyysia (Tuomi & Sarajärvi 2018). Aineiston keruu ja analyysi perustuivat hyvää tieteelliseen käytäntöön (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Artikkelin pohjautuu Asunta, Helminen ja

Henriksson (2020) ”Lapsettomien naisten kokema syyllistäminen” (Opinnäyte, Sairaanhoidaja (AMK)) (www.theseus.fi).

Tahattomasti lapsettomien naisten kokema syyllistäminen

Vähättely lapsen haluamisesta

Lapsettomat naiset kokivat, että heidän lapsitoiveitaan vähäteltiin. Lapsettomuuden vähätelijät olivat naisten kertoman mukaan tavallisesti itse perheellisiä, joilla ei ole ollut ongelmia raskaaksi tulemisen kanssa, vaan lapset oli saatu vaivattomasti. Vähättely ilmeni esimerkiksi ulkopuolisten kommentteina siitä, kuinka naisen pitäisi nauttia, kun saa vielä olla kahdestaan puolison kanssa ja olla onnellinen, kun on niin paljon omaa aikaa. Lisäksi naiset kertoivat karkeasta ja ajattelemattomasta kommentoinnista, jossa lapsettomuuden tuomaa tuskaa vähäteltiin sanomalla, ettei nainen itkisi, jos tietäisi kuinka raskasta vanhemmuus on, ja että olisi onnellinen, kun välttyy raskaudelta ja synnyttämiseltä.

”Kun ei ole edes ketään kuka ymmärtäisi, kun eihän ihminen kellä on liuta lapsia voi ymmärtää miksi minä itken jotain sellaista joka saa hänet hulluksi. Vastaus on aina ”et itkis, jos tietäisit mikä homma” tai ”saat lainata uhma ja murrosiässä””

Naiset kokivat raskaustoiveiden vähättelyä myös tilanteissa, joissa perheessä jo oli ennestään yksi tai useampi lapsi, eli kärsittiin sekundäärisestä lapsettomuudesta. Naisista tuntui, että heidän kokemaansa tuskaa toisen lapsen kaipuuta kohtaan vähäteltiin. Vähättelyä koettiin niin oman puolison, kuin muunkin lähimpiin osalta. Sekundäärinen lapsettomuus aiheutti naisissa syyllistämisen tunteita ja myös huonoa omaatuntoa, kun koettiin, ettei asiaan aina saatu sen ansaitsemaa ymmärrystä. Naiset kokivat, että heidän toiveitaan ja tilanteen aiheuttamaa pahaa mieltä pidettiin vähempi arvoisena, jopa turhana, verrattuna naisiin, jotka eivät olleet saaneet lapsia lainkaan. Ymmärrystä ei aina koettu saavan myöskään henkilöiltä, joilla ei ollut ongelmia raskaaksi tulemisen kanssa, vaan useampilapsinen perhe oli saatu toiveiden mukaisesti. Toista lastaan toivovat kertoivat vaikeuksistaan puhua omasta vaikeasta tilanteestaan lapsettomuushoidoissa käyvien ensimmäistä lastaan toivovien ystävien sekä myös helpommin perheen saaneiden ystävien kanssa.

”Välillä tuntuu, että ei saisi edes toivoa toista ja ruikuttaa, kun onhan meillä jo yksi ja kaikki eivät sitäkään koe. Osa lähimpiäkin suhtautuu näin, mikä tuntuu pahalta, etenkin jos heillä itsellään on monia lapsia, eikä ongelmia ole ollut”.

”Mies vähättelee minun tuntemuksiani, koska minulla on jo lapsia. Hän ei ymmärrä, että tämä sekundäärinen lapsettomuus sattuu ihan täysiä minuun”.

Noin 20–30-vuotiaat nuoret naiset kirjoittivat kokevansa vähättelyä lapsettomuudestaan ja halustaan tulla äidiksi. Naiset kertoivat kuulevansa ympäriltään kommentointia siitä, kuinka ikää on vielä vähän ja aikaa lasten saannille on vielä paljon. Vastaavat kokemukset toistuivat useasti nuorten raskautta toivovien naisten kirjoituksissa. Kävi ilmi, että naiset kokivat nuoreen ikään vetoavat kommentit usein vähättelevinä ja niin, ettei heidän huoltaan lapsettomuudesta otettu todesta. Naiset kertoivat uskovansa näiden kommentojien tarkoituksiperän olevan hyvä, mutta nuoruuteen vetoavat kommentit lähimpiiriltä eivät kuitenkaan hellittäneet vauvan kaipuuta.

”Olen kärsinyt lapsettomuudesta ja vielä suhteellisen nuori. Mutta on epäreilua ja tunneköyhää yrittää kuitata lapsettomuuden aiheuttama huoli ja kipu tyypillisellä lausahduksella: ”oot vielä niin nuori, sulla on paljon aikaa!””.

Syyllistäminen sisäisistä ja ulkoisista tekijöistä

Naiset kokivat syyllistämistä lapsettomuudestaan tilanteissa, joissa naisella oli ylipainoa. Ylipainoa oli lähimpiin toimesta kommentoitu suoraan naiselle syyksi siihen, ettei toivottu raskaus ole alkanut. Syyllistämistä ylipainon vuoksi koettiin myös terveydenhuollon puolelta, kun pariskunta ei päässyt lapsettomuushoitoihin naisen ylipainon vuoksi.

”En ihmettele, ettette onnistu, oot kyllä niin lihava.”

Toistuvana naisten kokemana syyllistämisen kohteena oli stressi. Naiset kertoivat ärtymyksestään siihen, että stressaamista pidettiin syynä lapsettomuuteen ja kuinka heti täppäisi, jos ei asiasta stressaisi tai liikaa ajattelisi. Naiset kokivat, että stressin haitallisuudesta huomauttelivat niin lähimpiin, kuin terveydenhuollon ammattilaiset. Naiset kokivat, että ulkopuolisten oli helppoa neuvoa olemaan stressaamatta, mutta mahdotonta ymmärtää, kuinka vaikeita asioita lapsettomat joutuvat käymään läpi.

”Nyt just kiukuttaa kaveri, joka jo kolmannen kerran kertoi minulle kuulleensa jostain, että stressi vaikuttaa raskaaksi tuloon! Eli jos lopetan stressaamisen ja vauvojen ajattelun, tulen kuulemma heti raskaaksi! Ja mä ihan oikeasti olen melkoisen viilipytty tän asian kanssa, vaikka sitä tulee toki mietittyä harva se päivä. Mutta kun jo asian ajattelemisenkin on sitä stressiä! Miten se stressi luokitellaan?! Ja eniten mulla tulee stressiä juuri tuosta kaverista, kun pitäis olla stressaamatta!”

Ajattelemattomuus sosiaalisessa kanssakäymisessä lapsettoman kanssa

Lapsettomat naiset saivat usein kuulla kommentointia iästään ja iän merkityksestä raskaaksi tulemisen kannalta. Eri ikäiset naiset kokivat, että heitä hoputetaan lasten hankintaan iän vuoksi. Iästä huomauttelu koettiin harmittavaksi ja kipeäksi asiaksi jo siitäkin syystä, että naiset olivat voineet toivoa lasta jo pidemmän aikaa, eikä asiaa oltu omavalintaisesti lykätty.

”Sitten ruvetaan pohtimaan, että teille tulee kohta kiire kun ikääkin alkaa jo olee. TIEDETÄÄN JO. Olishan se helppoa, et sormia napsauttamalla sen sais”

Naiset kertoivat kohdanneensa monenlaisia epäasiallisia ja ajattelemattomia kommentteja lapsettomuuteen liittyen, sekä syyllistämistä lapsihaaveistaan. Lapsettomuus on vaikea ja herkkä aihe. Herkän asian vuoksi hyväksikin tarkoitetut neuvot ja kommentit voitiin helposti tulkita todella epäkohteliaina ja ihmisten tulisi ajatella enemmän mitä lapsettomalle sanovat. Ihmisten ajattelemattomuutta ja loukkaavia kommentteja ihmeteltiin palstoilla siitäkin syystä, että kirjoittajat kokivat, että lapsettomuudesta ja hedelmöityshoidoista puhutaan yleisesti enemmän kuin ennen.

”Pahinta on muiden kommentit, joiden kai on tarkoitus olla avuliaita neuvoja, mutta satuttavat vain entisestään.”

Naiset kertoivat kokeneensa liian päällekyvää utelua lasten hankintaan ja lapsettomuuteensa liittyen. Joissain tilanteissa naiset eivät ole halunneet uteluista huolimatta kertoa lapsettomuudesta ulkopuolisille, edes välttämättä lähimpiirilleen.

Utelijoina olivat usein sukulaiset ja tuttavat, jotka kyselivät perheenisäyksen perään. Lähipiiriltä oli tullut myös suoraa ihmettelyä lapsettomalle pariskunnalle siitä, miksi lapsia ei jo ollut ja koska niitä aiottiin hankkia. Joskus sukulaiset ja tuttavat utelivat itse parin lisäksi myös heidän vanhemmiltaan lasten puuttumisesta. Utelua ilmeni myös tilanteissa, joissa lapsettomuudesta oli kerrottu avoimesti. Avoimuuden avulla naiset kertoivat toivovansa töykeän utelun vähentyvän.

”Ajattelen myös niin, että kun olen avoin tämänkin ongelman olemassaolosta nämä tökeröt utelijat saattavat seuraavan kohdalla olla vain hiljaa ja säästävät näin kipeään asiaan kanssa painivan ihmisen mielipahalta”.

”Meilläkin etenkin mieheni mummo utelee ”pikkuvarpaista”, ja kuinka niitä pitäisi ruveta jo tekemään. Tietäisipä vaan...”.

”Yksi hyvä ystäväni, joka tietää lapsettomuudestamme, kyseli minulta ”kuinka monta lasta te aioitte hankkia?” Mun mielestä loukkaava kysymys, koska ei ole minkäänlaista varmuutta, että saadaan yhtäkään lasta”.

Ymmärtämättömyys lapsen saannin vaikeudesta

Naiset kertoivat kohdanneensa ihmisten ymmärtämättömyyttä siitä, kuinka vaikeaa lapsen saaminen voi olla. Ulkopuolisten ymmärtämättömyys liittyi muun muassa raskauden yrittämistä kohtaan. Monet naiset olivat saaneet kuulla kehotuksia lopettaa raskauden yrittäminen ja vinkkejä siitä, kuinka yrittämisen lopettamisen jälkeen raskaaksi tuleminen helpottuu. Naiset kokivat tämän hyvin turhauttavana.

”Minun teki mieli repiä semmoiselta silmät päästä, joka tuli lässyttämään, että lopettakaa yrittäminen”.

Ymmärtämättömyys ilmeni myös siten, että adoptiota tai sijaisvanhemmuutta ehdotettiin usein naisille ratkaisuksi lapsettomuuteen, mikä tuntui naisista hyvin loukkaavalta.

”Mua ärsyttää ne, jotka kommentoi lapsettomuuteeni, että ainahan te voitte adoptoida”.

”Olen huomannut, että ihmisten on yleensä todella vaikea ymmärtää tätä lapsettoman surua ja luopumista nimenomaan biologisen jälkeläisen saamisesta. Lähes poikkeuksetta ihmiset, joille olen asiasta puhunut, ovat ehdottaneet adoptiota tai sijaisvanhemmuutta. Luulevatko he, että minä en tiedä noista vaihtoehtoista. Luulevatko he, että olisi jotenkin helppoa tuosta vaan tehdäkin sellainen valinta”.

Lapsettomuuden valinneiden naisten kokema syyllistäminen

Painostaminen lasten tekoon iän tai avioliiton vuoksi

Lapsettomuuden valinneet naiset kokivat heitä painostettavan lasten hankintaan oman iän takia. Lisäksi he kohtasivat ulkopuolelta tulevaa oletusta siitä, että avioliitto tarkoittaisi myös lasten hankintaa. He kertoivat huomanneensa, että lapsetonta avioliittoa pidetään outona ja saaneen vihjailuja itsekeskeisyydestä, kun eivät halunneet lapsia heti avioliiton myötä.

”Kaveri totesi, että iän vuoksi olisi aika alkaa hankkimaan lapsia (28 v.)”.

Lähipiirin ja sukulaisten odotukset lasten hankinnasta

Lapsettomuuden valinneet naiset kertoivat saaneensa lähipiirissään osakseen epäsuoraa painostusta lapsettomuudesta heidän ollessa ainoa lapseton perhe- tai ystäväjoukossa. He kokivat myös syyllisyyden tunnetta lapsenlapsia toivovien vanhempiensa puolesta. Naiset kertoivat ulkopuolelta tulevan oudoksuntaa heidän valitsemaansa lapsettomuutta kohtaan, ja etenkin miesten ihmettelevän naisen valitsemaa lapsettomuutta.

”Ei nyt suoranaisesti painosteta, mutta suurta ihmettelyä aiheuttaa. Tai sanotaanko että monet miehet yhäkin ihmettelevät naista, joka ei halua lapsia. Se tuntuu olevan monelle yhä lähes itsestäänselvyys”.

Tahot, joiden naiset kokevat syyllistävän lapsettomuudesta

Yhteiskunnan luoma ahdistus lapsettomuudesta

Naiset kokivat yhteiskunnalla olevan suuri vaikutus ahdistuksen aiheuttajana lapsettomuudessa. Esiin nousi terveydenhuolto, joka koettiin yhtenä tekijänä syyllistävän lapsettomuudesta. Naiset kertoivat jääneensä oikeutettua apua vaille, esimerkiksi oman ylipainon tai iän takia.

”Tilanne tuntuu todella epätoivoiselta, koska me ei saada apua kunnalliselta puolelta ylipainon takia”.

Media nähtiin myös isona osana lapsettomuuden paineiden aiheuttajista. Ympäristö ja markkinointi, joissa käsiteltiin raskautta, lapsia tai perheitä saattoivat aiheuttaa naisissa ahdistusta ja turhautumista. Heistä tuntui, että lapsettomuudesta muistutettiin joka paikassa.

”Tuntuu että jokaisessa mainoksessa pyörii joku vauva tai kun katon Youtubea niin siinä mainoksessa tulee et ”hei oletko raskaana tee testi”. Jotenkin kohtalon ivaa.”

*”Niin, ja miksi hemmetissä aina silloin, kun v*tuttaa eniten, tuntuu, että joka tuutista tulee vauvoja, vaippamainoksia, iloisia perheitä, odotusaikaa hehkuttavia juttuja? Paras oli eilen messengerin alareunassa pyörinyt mainos, jossa luki ”Odotatko lasta?”! No en!”*

Ystävien vähättelevä ja loukkaava käytös

Lapsettomuudesta kärsiviä ärsytti kokemuksen mukaan eniten se, miten helposti lapsia saaneet perheelliset yrittivät ymmärtää lapsettomuutta monesti huonolla menestyksellä. Loukkaavaksi koettiin myös se, että perheelliset eivät pystyneet käsittämään, miksi lapsettomat itkivät lasten perään, kun he itse kokivat vanhemmuuden raskaana. Osa lapsettomuudesta kärsivistä ei kokenut pystyvänsä tapaamaan etenkään raskaana olevia tai juuri synnyttäneitä ystäviään tai osallistumaan ystäviensä lasten ristiäisiin tai syntymäpäiville. Se tuntui heidän mielestään liian kivuliaalta. Epämukaviin tilanteisiin oli kokemusten mukaan päädytty myös silloin, kun tuttavapiiri alkoi udella, koska vauvoja syntyy. Osa ystävä- ja lähipiiristä kyseli hyvältätahtoisesti lapsettomuudesta tietämättään ja osa kyseli, vaikka tiesikin raskaaksi tulemisen haasteista ja kenties jo vuosien yrittämisestä. Lapsettomuus miellettiin usein niin arkaluonteiseksi ja yksityiseksi asiaksi, että naiset kokivat utelut kiusallisiksi, epämukaviksi ja loukkaaviksi. Lapsettomuudesta ei haluttu kertoa välttämättä edes lähipiirille, koska se koettiin niin henkilökohtaiseksi ja kipeäksi asiaksi.

”Mua ärsyttää ne, jotka kommentoivat lapsettomuuteeni ”no ainahan te voitte adoptoida” ja puhuu seuraavassa sivulauseessa omia synnytyksmuistojaan ja hehkuttaa raskauden ihanuutta.”

”Näen punaista, kun joku taas kerran aloittaa litanian: ”olkaa onnellisia, kun saatte vielä nauttia toistenne seurasta ja nukkua pitkään, kun tää on nyt tämmöstä!”

Ikäväksi koettiin myös tilanne, jossa hyvä ystävä saattoi sanoa lapsettomalle, ettei tämä tiedä ovulaation ajankohtaa, koska ei tule raskaaksi tai kyseli, montako lasta lapseton haluaa, vaikka lapsettomuus oli hyvin tiedossa. Esiin nousi myös se, että lapsettomat kokivat olevansa kaikkien arvostelun kohteena ja he kokivat, että kuka vaan saattoi kommentoida lapsettomuutta. Tilanteet koettiin todella vaikeina, koska painostusta lasten hankintaan koettiin heti, jos ikää oli jo enemmän ja etenkin jos pari oli naimisissa.

”Pahinta epäsuoraa painostusta on kuitenkin se, että olen viimeinen nainen ystäväpiirissäni ja työpaikallani, jolla ei ole lapsia tai raskausmahaa. Olen 32-vuotias ja naimisissa 3 vuotta ollut.”

Sukulaisten aiheuttamat paineet lapsettomuudesta

Usein niin omat vanhemmat kuin appivanhemmatkin toivoivat lapsenlapsia. Syyllisyyden tunne ei vaikuttanut poistuvan, vaikka kyseessä olikin valittu lapsettomuus. Vaikka lapsettomuus oli valittu, omien vanhempien, appivanhempien ja muiden läheisten odotukset painoivat mieltä ja aiheuttivat syyllisyyttä, koska he jäivät paitsi jostain, mitä kovasti toivoivat. Etenkin, kun lapsettomuus oli tahatonta ja lasta toivottiin enemmän kuin mitään muuta.

”Vanhempani ja isäni sisarukset ovat kaikki surullisia siitä, ettei lapsenlapsia ole heille suotu. Tunnen tästä syyllisyyttä, mutta en pidä silti järkevänä tehdä lapsia vain vanhempieni miellyttääkseni. Toivon salaa, että veli vielä muuttaisi mielensä ja hoitaisi tämän ”velvollisuuden”, mutta hän varmaan ajattelee samoin minusta...”

Sukulaiselta, ystävältä tai tutulta oli tulosten mukaan helpompi kysellä lapsista ja niiden hankkimisesta. Todennäköisesti utelujen ja kyselyjen tarkoitusperä oli näissä tapauksissa hyvä, mutta ei se siltä välttämättä lapsettomasta tuntunut.

”Sukulaisten ja ystävien ”no, koskas teillä on nyytti kainalossa?” utelut raastaa sydäntä ja tekee mieli sanoa pari valittua sanaa.”

Saaduissa tuloksissa nousi esiin se, että utelua ja kyselyä ei koettu aina pelkästään sanallisesti. Sanattomalla viestinnällä koettiin ilmaistavan joskus painostusta lasten hankintaan. Utelut perheenlisäyksestä saatettiin tehdä sanattomasti, mikä myös tuntui pahalta.

Puolison ja lähipiirin syyllistävä käytös

Lapsettomuudessa koettiin vaikeaksi ja lohduttomaksi tilanteeksi se, jos parisuhde päättyi eroon puolison jättäessä lapsettomuuden vuoksi. Koettiin, että nämä kaikkein lähimpien aiheuttamat pettymykset ja syytökset olivat vaikeimpia kestää, ja niistä oli vaikeinta selvitä. Tilannetta ei muuttanut edes se, jos suhteen alkaessa oli jo ollut molemmille osapuolille selvää, ettei suhteeseen ole mahdollista saada lapsia. Vuosien kuluessa toisen mieli saattoi muuttua ja toinen joutui alkulupauksista huolimatta pettymään. Näissä tilanteissa, joissa päädyttiin eroon, jätetty puoliso

usein syyllisti kaikkein eniten itseään siitä, että hän ei pystynyt täyttämään puolisonsa toiveita. Joissain tapauksissa kokemusten mukaan syyllisyys pystyttiin käsittelemään ja elämä täytettiin jollain muulla tavalla.

”Menetin kohdun nuorena synnytyksen yhteydessä tulleiden komplikaatioiden vuoksi. Olisimme halunneet ison perheen, minulta se haave vietiin pois. Aviomieheni, nuoruuden rakkauteni, jonka kanssa olimme olleet yhdessä yläasteelta saakka jätti minut sen takia. Ei kai kestänyt olla minun tukenani ja samalla tehdä itse surutyötä. Ei ollut valmis luopumaan haaveistaan. Nyt hänellä on suuri perhe.”

”Välillä itketään yhdessä. On kurja olla. En olisi halunnut rakastua ihmiseen, joka haaveilee lapsista. Kysyn häneltä, miksi sinä otit minut, mikset ottanut jotain muuta naista? Miksi halusit minut, vaikka tiesit, etten voi saada lapsia?”

Tuloksissa nousi esiin, että naiset kokivat työkavereiden toimesta kaikkien muiden työpaikalla olijoiden kuullen kyselyä siitä, miksei pariskunta ollut hankkinut enempää lapsia. Samaa syyllistämistä ja utelua tapahtui myös silloin, kun pariskunnalla ei ollut yhtäkään lasta. Olikin pääteltävissä, että syyllistämistä tapahtui monelta eri taholta ja oikeastaan minkälaisessa yhteydessä tahansa. Lapseton ja etenkin parisuhteessa oleva nainen koki olevansa kaikkien uteluiden kohde.

”Kun jälleen yksi kysyi kaikkien kuunnellessa että ”miksette ole tehneet toista?”

Pohdinta

Aiheesta 'lapsettomien naisten kokema syyllistäminen' löytyi huomattavasti enemmän aineistoa tahattomasta lapsettomuudesta, kuin valitusta lapsettomuudesta. Lisäksi tahattoman lapsettomuuden keskusteluissa tulee selvemmin esille naisten syyllistäminen ja syyllisyyden tunne, kun taas valittua lapsettomuutta koskevissa keskusteluissa naiset kertovat itse syitä valinnalleen olla hankkimatta lapsia.

Tahattomasti lapsettomat naiset kokivat vähättelyä raskaustoiveitaan kohtaan. Kokemuksen tuomaa mielipahaa vähäteltiin, ja asiaan ei aina osattu ulkopuolisten toimesta suhtautua sen ansaitsemalla vakavuudella. Vastaavia tuloksia on saatu myös Kettula-Pihlaja ym. (2015) tutkimuksessa, jossa todetaan ystävien raskauksien, lasten ja lastenlasten, sekä lapsiperheiden turhalta tuntuvan tyytymättömyyden muistuttavan siitä, mitä lapsettomuudesta kärsivä nainen ei itse pääse kokemaan (Kettula-Pihlaja ym. 2015). Vähättelyä koettiin sekä primaarissa, että sekundaarisessa lapsettomuudessa. Helpon raskaaksi tulemisen jälkeen nainen voi kokea vaikeudet odottamattomina ja epäoikeudenmukaisina uutta raskautta toivoessaan (Born ym. 2018).

Lapsettomuuden valinneet naiset kokivat painostusta lasten tekoon iän tai avioliiton vuoksi. Avioliitossa olevaa lapsetonta pariskuntaa pidettiin outona tai itsekkäinä, kun lapsia ei haluttu. Yhtenä keskeisenä seikkana tuli esille lähipiirin ja sukulaisten painostavat odotukset lasten hankinnasta. Kansainväliset tutkimukset (Gold & Wilson 2002; Shaw 2010; Peterson & Engwall 2019) kertovat samanlaisista kokemuksista.

Yhteenvetona voidaan todeta, että tämä aineisto vahvisti havaintoa, että lapsettomuus, niin tahaton kuin valittu, on arka ja yksityinen asia. Parisuhteessa eläviä lapsettomuus koettelee monin eri tavoin, vaikka kuten Tulppala (2012) toteaa

kumppanin perimmäisistä valinnan syistä: Kumppani valitaan itselle, eikä siitä näkökulmasta, kenestä tulee paras isä.

Lähteet

Asunta, K., Helminen, T. & Henriksson, T. 2020. Lapsettomien naisten kokema syyllistäminen. (Opinnäyte) Tampereen ammattikorkeakoulu.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202004014310>

Born, S., Carotta, C. & Ramsay-Seaner, K. 2018. A Multicase study exploring women's narratives of infertility: Implications for counselors. *The Qualitative Report*, 23(12), 2992–3003.

Gold, J. Joshua, M. & Wilson, S. 2002. Legitimizing the child-free family: The Role of the family counselor. *The Family Journal*, 10(1), 70–74.

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1066480702101011>

Kettula-Pihlaja, T., Aho, A. & Kaunonen, M. 2015. Haikaran ohilento – Lapsettomuudesta selviytyminen naisten kuvaamana. *Hoitotiede*, 27(4), 298–310.

Peterson, H. & Engwall, K. 2019. “Why would you want a baby when you could have a dog?” Voluntarily childless women's “peternal” feelings, longing and ambivalence. *Social Science*. University of Gothenburg. Department of Sociology and Work Science. Sweden.

Shaw, R.L. 2010. Women's experiential journey toward voluntary childlessness: An interpretative phenomenological analysis. Great Britain. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 21, 151–163.

Singh, A.K. & James, S.S. 2018. Grief and bereavement in infertility and involuntary childlessness. *Journal of Psychosocial Research*, 13(2), 297–305.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Lastenneuvolakäsikirja. Tahaton lapsettomuus. Luettu 24.8.2019

<https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/tietopakettit/monimuotoiset-perheet/tahaton-lapsettomuus>

Tilastokeskus. 2011. Väestörakenne 2010. Joka viides 40-vuotias nainen on lapseton. http://www.stat.fi/til/vaerak/2010/01/vaerak_2010_01_2011-09-30_fi.pdf

Tilastokeskus. 2015. Väestörakenne 2014. Lähes joka viides 45–49 vuotias nainen ei ole synnyttänyt. http://www.stat.fi/til/vaerak/2014/01/vaerak_2014_01_2015-12-10_fi.pdf

Tulppala, M. 2012. Lapsettomuus ja parisuhde. *Lääkärilehti* 67, 2081–2086.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. (Uudistettu laitos.) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Luettu 8.5.2019 <https://www.tenk.fi/fi/tenkin-ohjeistot>